

ภาษามลายูถิ่นปัตตานี

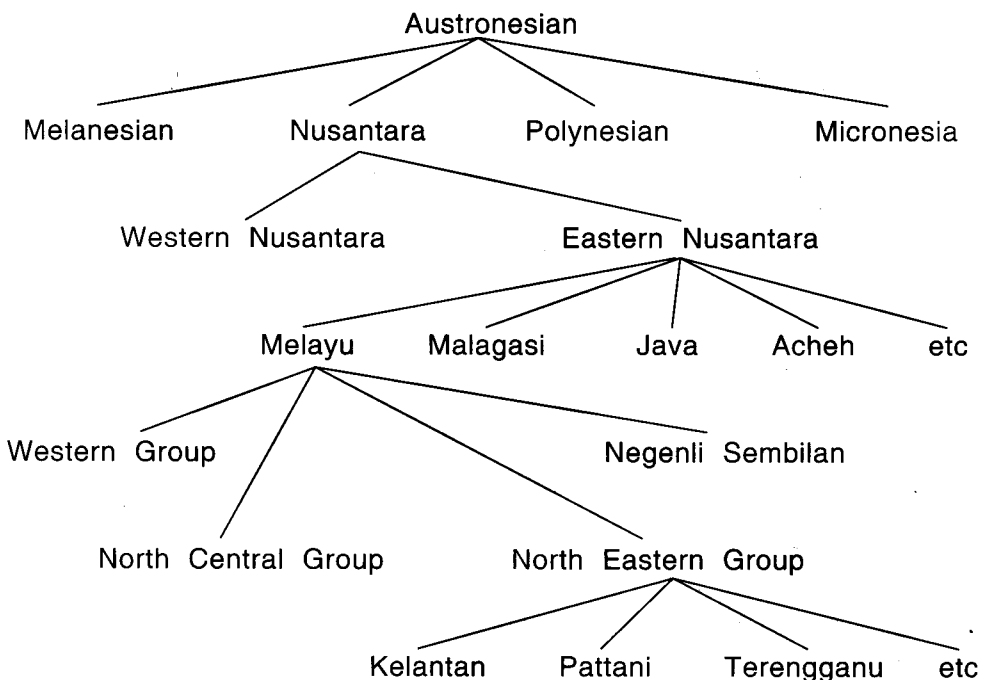
ภาษามลายูถิ่นปัตตานี หมายถึงภาษามลายูที่ประชาชนใช้พูดกันในสามจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และในอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาของท้องถิ่นที่ประชาชนใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

แวมยิ ปารามัล วรวิทย์ บารู และ จรูญ ต้นสูงเนิน (๒๕๕๐) ได้ศึกษาภาษามลายูถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทยพบว่า มีภาษามลายูถิ่นที่ใช้กันอยู่หลายถิ่น เช่น ภาษามลายูถิ่นสตูล ภาษามลายูถิ่นนครศรีธรรมราช และภาษามลายูถิ่นปัตตานี ภาษามลายูถิ่นที่มีผู้พูดมากที่สุดและแพร่หลายที่สุดคือภาษามลายูถิ่นปัตตานี นอกจากนี้ในทางภาษาศาสตร์อาจจะถือได้ว่าภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันในชุมชนชาวมุสลิมเมืองกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ บ้านคลองหนึ่งแก้วนิมิตร บ้านสวนพริกไทย และบ้านบางโพ จังหวัดปทุมธานี และบ้านท่าอิฐ จังหวัดนนทบุรี เป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษามลายูถิ่นปัตตานี

มีการเรียกภาษามลายูถิ่นปัตตานีอย่างผิดๆ ว่า ภาษายาวี ภาษาอิสลาม อันที่จริง “ยาวี” ไม่ใช่ชื่อภาษา แต่หมายถึงอักษรอาหรับที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเขียนคำภาษามลายู ส่วน “อิสลาม” เป็นชื่อศาสนาไม่ใช่ภาษา

ตระกูลภาษามลายู

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีจัดเป็นภาษาถิ่นของภาษามลายู ส่วนภาษามลายูเป็นภาษาหนึ่งที่จัดอยู่ในแขนงภาษาหมู่เกาะมลายูตะวันออก (Eastern Nusantara) ซึ่งอยู่ในสาขาภาษาหมู่เกาะมลายู สาขาหมู่เกาะมลายูเป็นสาขาหนึ่งในตระกูลภาษาออสโตรเนเซียนหรือมาลาโยโพลีเนเซียน (ดูแผนผังประกอบ)

ภาษามลาญูถิ่นในแหลมมลาญูแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มซึ่งแผ่ขยายจากปัตตานี และกลุ่มซึ่งแผ่ขยายจากรัฐยะโฮร์ ภาษามลาญูถิ่นปัตตานีมีความคล้ายคลึงกับภาษามลาญูถิ่นกัณฑ์กันมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเสียง คำและโครงสร้างประโยค ชาวกัณฑ์กับชาวมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส) สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้เกือบทั้งหมด แต่ในระยะหลังๆ ภาษามลาญูถิ่นปัตตานียืมคำในภาษาไทยไปใช้มากขึ้น จึงทำให้ความแตกต่างในเรื่องของคำมีมากขึ้น

สำเนียงต่างๆ ของภาษามลาญูถิ่นปัตตานี

ภาษามลาญูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ไซ่ว่าจะเหมือนกันทุกประการโดยไม่มีข้อผิดพลาด แต่ข้อแตกต่างดังกล่าวนับว่าน้อยมาก โดยทั่วไปจึงถือว่าภาษามลาญูถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดยะลา และนราธิวาส เป็นภาษามลาญูถิ่นปัตตานี

ภาษามลาญูถิ่นปัตตานีแบ่งได้เป็น ๒ สำเนียงหลัก ได้แก่ สำเนียงอุลุ (หรือตาละ) และสำเนียงอีเล คำว่า “อุลุ” หมายถึงต้นน้ำ นอกจากนี้ยังถูกนำไปใช้ในการบอกทิศซึ่งหมายถึงทิศใต้ คำ “อีเล” หมายถึงปลายน้ำ และยังถูกนำไปใช้ในการบอกทิศซึ่งหมายถึงทิศเหนือ ส่วนคำ “ตาละ” หมายถึงภาคพื้นดิน ดังนั้น โดยความหมายคำสำเนียงอุลุหรือสำเนียงตาละ หมายถึงสำเนียงภาษามลาญูถิ่นปัตตานีที่ใช้พูดกันบริเวณต้นน้ำ ซึ่งหมายถึงเขตเชิงเขา หรือในส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปทางต้นน้ำ ส่วนสำเนียงอีเล หมายถึงสำเนียงภาษามลาญูถิ่นปัตตานีที่ใช้พูดกันในพื้นที่บริเวณปลายน้ำและริมทะเล

มีข้อสังเกตในการพิจารณาว่าภาษามลาญูถิ่นปัตตานีนั้น เป็นสำเนียงอุลุ หรืออีเล ดังนี้

๑. ความเป็นชนิดหรือการพ่นลมของเสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะที่เป็นชนิดมีใช้ในสำเนียงอุลุมากกว่าสำเนียงอีเล สำเนียงอีเลมีการใช้พยัญชนะชนิดในคำยืมไม่มากนัก เช่น เซาะ - ไฟฟ้าลัดดวงจร (ยืมจากภาษาอังกฤษ) พระ - พรรค (ยืมจากภาษาไทย) เป็นต้น ส่วนสำเนียงอุลุ เสียงพยัญชนะชนิดยังเกิดในคำมลาญูแท้ๆ ได้ด้วย โดยเกิดจากการย่อคำ (มักเป็นคำสองพยางค์) ซึ่งพยัญชนะต้นของพยางค์ที่สองเป็นเสียง /h/ โดยการทำให้เสียงพยัญชนะต้นให้เป็นชนิด และตัดเสียงสระของพยางค์แรกออกไป เช่น

ภาษามลาญูมาตรฐาน	อีเล	อุลุ	ความหมาย
Pohon (โปฮอน) pɔhon	(ปอฮง) p ^h oŋ	(พง)	ต้นไม้
Pahat (ปาฮัต) paɦa?	(ปาฮะ) p ^h a?	(พะ)	สิ่ว

๒. เสียงพยัญชนะต้น [h] ฮ หรือ [ʔ] อ

เมื่อเปรียบเทียบกับภาษามลาญูมาตรฐาน สำเนียงอีเลมีแนวโน้มที่จะแทนเสียงพยัญชนะต้น ฮ ด้วย e ในขณะที่สำเนียงอุลุยังคงใช้เสียง ฮ เช่น

ภาษามลาญูมาตรฐาน	อีเล	อุลุ	ความหมาย
Hidung (ฮีดง)	?idɔŋ (ฮีดง)	Hidɔŋ (ฮีดง)	จมูก
Hijau (ฮีเภา)	?ija (ฮีเภา)	Hija (ฮีเภา)	เขียว
Ayam (อาฮัม)	?aye (อาฮะ)	Haye (ฮาฮะ)	ไก่

๓. เสียงสระประสม

เสียงสระประสม ao และ ae ในสำเนียงอีเลจะเป็น o และ e ในสำเนียงอุลูลู เช่น

ภาษามลายูมาตรฐาน	อีเล	อุลูลู	ความหมาย
Pauh (ปา - ฮุช)	Paoh (ปา - โอะฮ)	Poh (โปะฮ)	มะม่วง
Jauh (ฉา - ฮุช)	Jaoh (ฉา - โอะฮ)	Joh (โฌะฮ)	ไกล
Kain (กา - อิน)	Kaen (กา- เอ็ง)	Ken (เก็ง)	ผ้า

๔. เสียงสระประสม - ai ห้ายพยางค์เปิดในภาษามลายูมาตรฐานจะกลายเป็น - a ในสำเนียงอีเล และเป็น oe ในสำเนียงอุลูลู เช่น

ภาษามลายูมาตรฐาน	อีเล	อุลูลู	ความหมาย
petai (เปไต)	pitta (ปิตตา)	ptte (ปิตเต)	สะตอ
semai (เซอไม)	S+ma (ซีอมา)	S+me (ซีอแม)	ต้นกล้า
Sunai (ซูไน)	sunə (ซุนงา)	Sunε (ซุนแง)	แม่น้ำ
Serai (เซอไร)	stya (ซีอฤา)	stye (ซีอแถ)	ตะไคร้

ลักษณะโดยทั่วไปของภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

๑. คำพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นคำ ๒ พยางค์ เช่นเดียวกับคำพื้นฐานของภาษาอื่นๆ ในตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน ตัวอย่างเช่น นาซี - ข้าว มาแก - กิน ตูวี - เงิน เป็นต้น

๒. ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ และการเน้นเสียงหนัก - เบา (stress) ก็ไม่ใช่ลักษณะสำคัญของภาษานี้ ดังนั้นการออกเสียงเน้นหนักที่พยางค์ใดของคำก็ตาม ไม่ทำให้ความหมายของคำนั้นๆ เปลี่ยนแปลง เช่น มาแซ - เปรี๊ยว, ถ้าจะออกเสียงเป็นมาแซ หรือ มา แซ ก็ยังคงความหมายเดิม

๓. ภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีพยัญชนะเสียงยาวหรือการยืดเสียงพยัญชนะต้นของคำ ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงได้ นับเป็นลักษณะพิเศษของภาษานี้ ลักษณะเช่นนี้ เกิดจากการลดรูปคำให้เหลือจำนวนพยางค์น้อยลง ส่วนใหญ่จะเป็นการลดหน่วยเติมหน้าคำ (อุปสรรค) ตัวอย่างเช่น

ตือลล - ไซ	ตตือลล - วางไซ
บุงอ - ดอกไม้	บบุงอ - ออกดอก
กกาล - ปากกา	กกกาล - ทำเรือ

๔. การเปลี่ยนระดับเสียงในระดับประโยค ทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนแปลงได้ ระดับเสียงท้ายประโยคในภาษามลายูถิ่นปัตตานี มีผลต่อหน้าที่ประโยคนั้นๆ เช่น

มี ตตานิง - ไปปัตตานี (บอกเล่า)

มี ตตานิง - ไปปัตตานีหรือ? (ประโยคคำถาม)

มี ตตานิง - ไปปัตตานีหรือ? (ถามย้ำเพื่อความแน่ใจ แผงความประหลาดใจ)

มี ตตานิง - ไปปัตตานีกันไหม? (ชักชวน)

๕. ความสั้น - ยาว ของเสียงสระในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลง โดยปกติเสียงสระในพยางค์เปิดจะยาวกว่าเสียงสระในพยางค์ปิดเพียงเล็กน้อย ยกเว้นเสียงสระ - อ ซึ่งจะออกเสียงสั้นกว่าเสียงสระอื่นในพยางค์เปิด

๖. ในทางสัทศาสตร์ถือว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีเสียงพยัญชนะที่เกิดตำแหน่งท้ายคำเพียง ๓ เสียงเท่านั้น ได้แก่ เสียงปรากฏในคำที่ลงท้ายด้วยเสียงสระเสียงสั้นในภาษาไทย เช่น

มีนุง	ดืม
ซาบิส	หมด
อาเนาะ	ลูก

๗. ภาษามลายูถิ่นปัตตานียืมคำจากภาษาอื่นมาใช้มากมาย สี่ภาษาหลักที่เป็นแหล่งคำยืมของภาษามลายูถิ่น ได้แก่ สันสกฤต อาหรับ อังกฤษ และไทย ดังตัวอย่างคำยืมต่อไปนี้

คำยืมภาษาสันสกฤต	เช่น	นาฆอ	พญานาค
		ฤาณอ	รายา ราชา
		แตวอ	เทวดา
คำยืมภาษาอาหรับ	เช่น	กาแล	ท่าเรือ
		ฤา-อะะ	หายสาบสูญ
		ชือตือเกาะฮ	ให้ทาน
คำยืมภาษาอังกฤษ	เช่น	โอะ	สมุด
		ชชีกา	รถจักรยาน
		ชือตุเกง	ถุงเท้า
		แลเซ็ง	ใบอนุญาตขับขี่
คำยืมภาษาไทย	เช่น	มะงา	มั่งง่าย
		โทราทะ	โทรทัศน์
		เราะะ	รอบ
		กือมือแน	กำนัน